

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна

Методичні вказівки

для підготовки до семінарських і практичних занять з дисципліни
**«МЕТОДОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ»**

для здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні
вищої освіти у галузі 01 «Освіта/педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1 – №2

Тема: **Методологічні підходи і принципи педагогічних досліджень в освіті дорослих.**

Питання для обговорення:

1. Методологія педагогічних досліджень в освіті дорослих.
2. Наукові і методологічні підходи до організації педагогічного дослідження в освіті дорослих.
3. Загальна характеристика методологічних підходів педагогічних досліджень в освіті дорослих.
4. Принципи педагогічного дослідження в освіті дорослих: загальнонаукові, специфічні, андрагогічні.

Література

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям; вид. 2, перероб. – Київ; Вінниця: Вінниця, 2010. – 307 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. – Київ: Професіонал, 2004. – 113 с.
3. Лузан П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник; 3-є вид. доповнене. – Київ: НАКККіМ, 2011. – 314 с.
4. Лудченко А. А. Основы научных исследований: Учебн. пособие / Под ред. А. А. Лудченко. – К.: О-во «Знание», КОО, 2000. – 113 с.
5. Педагогічний експеримент: навч.-метод. посіб. / [укладач О. Е. Жосан]. – Кіровоград : Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. – 72 с.

Методичні вказівки

При підготовці до першого питання необхідно пригадати методологічні основи педагогічних досліджень. Дане питання потребує аналізу методології загальнопедагогічних досліджень.

Перш ніж готувати відповідь на друге питання потрібно пригадати загальновідомі наукові і методологічні підходи до організації педагогічного дослідження. Далі потрібно сформулювати поняття «освіта дорослих». Також слід заринуватися в іншомовні джерела з означеної тематики.

Третє питання необхідно розпочати із обґрунтування стратегії навчання впродовж життя. Питання потребує розкриття характеристик методологічних підходів педагогічних досліджень в освіті дорослих.

Відповідь на четверте питання передбачає аналіз літератури з висвітлення педагогічних принципів.

Питання і завдання для самоконтролю

1. В чому, на Вашу думку, полягають особливості методології педагогічних досліджень в освіті дорослих?
2. Охарактеризуйте наукові і методологічні підходи до організації педагогічного дослідження в освіті дорослих.
3. Надайте загальну характеристику методологічних підходів педагогічних досліджень в освіті дорослих.

4. Проаналізуйте загальнонаукові і специфічні принципи педагогічного дослідження в освіті дорослих.

5. В чому важливість андрагогічних принципів педагогічного дослідження в освіті дорослих?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема: Науково-дослідна діяльність доктора філософії.

Питання для обговорення:

1. Науково-дослідна робота як засіб розвитку науково-дослідницької компетентності доктора філософії.
2. Форми науково-дослідної роботи.
3. Програма педагогічного дослідження в освіті дорослих.
4. Етапи виконання науково-дослідної роботи.

Література

1. Ничкало Н. Г. Проектування процесу професійного навчання у закладах профтехосвіти: монографія / Н. Г. Ничкало, І. А. Зязюн, С. У. Гончаренко [та ін.] . – Київ; Хмельницький : [б. в.], 2010. – 335 с.
2. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. – Київ: Вища школа, 1990. – 239 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А.Є. Конверського. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
4. Науково-дослідна робота в закладах освіти: метод. посібник / Укл. Ю. О. Туранов, В. І. Урусський. – Тернопіль: Астон, 2001. – 138 с.
5. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: монографія / За ред. Н. Г. Ничкало, В. О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.

Методичні вказівки

Перше питання семінару потребує визначення науково-дослідної роботи як засобу розвитку науково-дослідницької компетентності доктора філософії.

Друге питання передбачає висвітлення змісту форм науково-дослідної роботи.

При розкритті третього питання потрібно сформулювати алгоритм програми педагогічного дослідження в освіті дорослих.

Висвітлення четвертого питання передбачає розкриття етапів виконання науково-дослідної роботи.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Від чого, на Вашу думку, залежить розвитку науково-дослідницької компетентності доктора філософії?
2. Проаналізуйте форми науково-дослідної роботи.
3. В чому полягає специфіка програми педагогічного дослідження в освіті дорослих?
4. Охарактеризуйте етапи виконання науково-дослідної роботи.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема: Зміст науково-дослідницької компетентності доктора філософії.

Питання для обговорення:

1. Поняття науково-дослідницької компетентності.
2. Організаційно-методичні умови розвитку науково-дослідницької компетентності.
3. Моделі розвитку науково-дослідницької компетентності доктора філософії.
4. Критерії та рівні сформованості науково-дослідницької компетентності.

Література

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям; вид. 2, перероб. – Київ; Вінниця: Вінниця, 2010. – 307 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. – Київ: Професіонал, 2004. – 113 с.
3. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія і практика: монографія / Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко, Н. О. Постригач, Л. П. Пуховська, О. В. Сулима. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
4. Науково-дослідна робота в закладах освіти: метод. посібник / Укл. Ю. О. Туранов, В. І. Урусський. – Тернопіль: Астон, 2001. – 138 с.
5. Полікультурна освіта в контексті загальнокультурного розвитку особистості педагога: монографія / Хомич Л.О., Султанова Л.Ю., Шахрай Т.О. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 212 с.

Методичні вказівки

При підготовці до першого питання необхідно пригадати визначення науково-дослідницької компетентності. Дане питання потребує аналізу психолого-педагогічної літератури.

Друге питання передбачає висвітлення змісту форм науково-дослідної роботи.

Третє питання необхідно розпочати із пояснення існуючих моделей розвитку науково-дослідницької компетентності доктора філософії.

Висвітлення четвертого питання передбачає розкриття етапів виконання науково-дослідної роботи.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Визначити сутність поняття «науково-дослідницька компетентність».
2. Проаналізуйте організаційно-методичні умови розвитку науково-дослідницької компетентності.
3. Охарактеризуйте зміст моделей розвитку науково-дослідницької компетентності доктора філософії.
4. Визначити і пояснити критерії та рівні сформованості науково-дослідницької компетентності.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема: Класифікація педагогічних досліджень в освіті дорослих.

Питання для обговорення:

1. Основні види педагогічних досліджень в освіті дорослих.
2. Рівні педагогічних досліджень в освіті дорослих.
3. Фундаментальні дослідження.
4. Теоретичні та емпіричні дослідження.

Література

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям; вид. 2, перероб. – Київ; Вінниця: Вінниця, 2010. – 307 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. – Київ: Професіонал, 2004. – 113 с.
3. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія і практика: монографія / Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко, Н. О. Постригач, Л. П. Пуховська, О. В. Сулима. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
4. Лузан П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник; 3-є вид. доповнене. – Київ: НАКККіМ, 2011. – 314 с.
5. Педагогічний експеримент: навч.-метод. посіб. / [укладач О. Е. Жосан]. – Кіровоград : Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. – 72 с.

Методичні вказівки

Перше питання семінару потребує аналізу основних видів педагогічних досліджень в освіті дорослих.

Друге питання передбачає здійснення аналізу рівнів педагогічних досліджень в освіті дорослих

При розкритті третього питання потрібно розкрити зміст фундаментальних досліджень в освіті дорослих.

У відповіді на четверте питання спочатку треба звернути увагу на аналіз загально педагогічних теоретичних та емпіричних досліджень, а потім перейти до аналізу теоретичних та емпіричних досліджень в освіті дорослих.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Визначте і охарактеризуйте основні види педагогічних досліджень в освіті дорослих.
2. Теоретично поясніть рівні педагогічних досліджень в освіті дорослих.
3. В чому, на Ваш погляд, полягає зміст фундаментальних досліджень в освіті дорослих?
4. Охарактеризуйте специфіку теоретичних та емпіричних досліджень в освіті дорослих.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема: Теоретичні та емпіричні педагогічні дослідження в освіті дорослих.

Питання для обговорення:

1. Особливості теоретичних педагогічних досліджень в освіті дорослих.
2. Теоретичні методи досліджень в освіті дорослих.
3. Специфіка емпіричних педагогічних досліджень в освіті дорослих.
4. Емпіричні методи досліджень педагогічних явищ і процесів в освіті дорослих.

Література

1. Лузан П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник; 3-є вид. доповнене. – Київ: НАКККиМ, 2011. – 314 с.
2. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. – Київ: Вища школа, 1990. – 239 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А.Є. Конверського. – Київ: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
4. Педагогічний експеримент: навч.-метод. посіб. / [укладач О. Е. Жосан]. – Кіровоград : Видавництво КОШПО імені Василя Сухомлинського, 2008. – 72 с.
5. Полікультурна освіта в контексті загальнокультурного розвитку особистості педагога: монографія / Хомич Л.О., Султанова Л.Ю., Шахрай Т.О. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 212 с.

Методичні вказівки

Спочатку в ході підготовки першого питання питань для обговорення необхідно згадати визначення теоретичних педагогічних досліджень в освіті дорослих. В кінці – проаналізувати їхні особливості.

При підготовці відповіді на друге питання слід пригадати методи досліджень в освіті дорослих.

В ході підготовки третього питання слід розглянути специфіку емпіричних педагогічних досліджень в освіті дорослих.

При підготовці четвертого питання спершу потрібно визначити особливості емпіричних методів досліджень педагогічних явищ і процесів в освіті дорослих.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Проаналізуйте особливості теоретичних педагогічних досліджень в освіті дорослих.
2. Охарактеризуйте теоретичні методи досліджень в освіті дорослих.
3. Визначте специфіку емпіричних педагогічних досліджень в освіті дорослих.
4. Розкрийте сутність емпіричних методів досліджень педагогічних явищ і процесів в освіті дорослих.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема: Структура педагогічних досліджень в освіті дорослих

Питання для обговорення:

1. Структура педагогічних досліджень.
2. Поняття експериментального методу в педагогічних дослідженнях, його види.

3. Особливості педагогічного експерименту в освіті дорослих.
4. Етапи педагогічного експерименту в освіті дорослих та їх планування.
5. Науковий апарат педагогічного дослідження; наукова новизна в освіті дорослих.

Література:

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям; вид. 2, перероб. – Київ; Вінниця: Вінниця, 2010. – 307 с.
2. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. – Київ: Професіонал, 2004. – 113 с.
3. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія і практика: монографія / Авшенюк Н. М., Десятов Т. М., Дяченко Л.М., Н.О. Постригач, Л.П. Пуховська, О.В.Сулима. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
4. Педагогічний експеримент: навч.-метод. посіб. / [укладач О. Е. Жосан]. – Кіровоград : Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. – 72 с.
5. Проектування процесу професійного навчання у закладах профтехосвіти : [монографія] / М-во освіти і науки України, НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Хмельниц. нац. ун-т ; авт. кол.: Н. Г. Ничкало, І. А. Зязюн, С. У. Гончаренко [та ін.] ; за ред. Н. Г. Ничкало. – Київ ; Хмельницький : [б. в.], 2010. – 335 с.

Методичні вказівки

В ході підготовки першого питання слід проаналізувати структуру педагогічних досліджень

У підготовці відповіді на друге питання слід пригадати визначення експериментального методу в педагогічних дослідженнях, проаналізувати його види .

В ході підготовки третього питання плану необхідно висвітити особливості педагогічного експерименту в освіті дорослих.

При підготовці четвертого питання потрібно визначити науковий апарат педагогічного дослідження, пояснити наукову новизну досліджень в освіті дорослих.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Проаналізуйте структуру педагогічних досліджень.
2. Надайте визначення поняття експериментального методу в педагогічних дослідженнях, його види.
3. Охарактеризуйте особливості педагогічного експерименту в освіті дорослих.
4. Проаналізуйте та поясніть етапи педагогічного експерименту в освіті дорослих та їх планування.
5. Визначте науковий апарат педагогічного дослідження; наукова новизна в освіті дорослих.

Тема: Оформлення та оприлюднення результатів педагогічних досліджень в освіті дорослих.

Питання для обговорення:

1. Вимоги до оформлення педагогічних досліджень в освіті дорослих.
2. Вимоги до структури та змісту дисертаційної роботи.
3. Вимоги до автореферату дисертації.
4. Основні вимоги до змісту та структури статті.
5. Основні вимоги до змісту та структури доповіді.
6. Апробація та впровадження результатів дослідження.
7. Апробація та впровадження результатів дослідження.

Література:

1. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. – Київ: Професіонал, 2004. – 113 с.
2. Лудченко А. А. Основы научных исследований: Учебн. пособие / Под ред. А. А. Лудченко. – К.: О-во «Знание», КОО, 2000. – 113 с.
3. Лузан П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень: навчальний посібник; 3-є вид. доповнене. – Київ: НАКККиМ, 2011. – 314 с.
4. Педагогічний експеримент: навч.-метод. посіб. / [укладач О. Е. Жосан]. – Кіровоград : Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. – 72 с.

Методичні вказівки

Перше питання потребує визначення вимог до оформлення педагогічних досліджень в освіті дорослих, розкриття їхнього змісту.

Друге питання передбачає висвітлення змісту дисертаційної роботи.

При розкритті третього питання потрібно знати структуру автореферату дисертації.

Висвітлення четвертого питання передбачає розкриття вимог до змісту та структури статті.

У ході підготовки п'ятого питання плану необхідно згадати основні вимоги до змісту та структури доповіді.

У відповіді на шосте питання необхідно проаналізувати специфіку апробації та впровадження результатів дослідження

При підготовці сьомого питання слід використовувати також посібники з математичної статистики.

Питання і завдання для самоконтролю

1. Поясніть вимоги до оформлення педагогічних досліджень в освіті дорослих.
2. Охарактеризуйте вимоги до структури та змісту дисертаційної роботи.
3. В чому особливості оформлення автореферату дисертації?
4. Порівняйте основні вимоги до змісту та структури статті з вимогами до змісту та структури доповіді.
5. Охарактеризуйте статистичну обробку результатів педагогічного дослідження.